

РЕЗЮМЕТА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ

на гл. ас. д-р Юра Тотева Константинова

Монографии:

1. Балканската политика на Гърция в края на XIX и началото на XX век. Издателство Фабер, 2008, ISBN 978-954-775-994-7, стр. 327.

Монографията стъпва на докторската ми дисертация, но е обогатена с нови материали от български и гръцки архивохранилища, до които нямаш достъп по време на докторантурата си. Тя е пръв опит в българската историография да се изследва цялостно балканската политика на Гърция в края на XIX и началото на XX век. Книгата проследява изграждането и същността на гръцката национална доктрина, а също и промените, които настъпват в нея в резултат от създаването и утвърждаването на българската държава. Подчертаните са паралелите във външнополитическите цели, икономическото и политическото развитие на България и Гърция. Проследени са гръцко-турските, гръцко-румънските, гръцко-сръбските, гръцко-албанските и гръцко-черногорските отношения в периода 1881-1903 г.

Книгата отделя особено внимание на двата центъра, претендиращи за определяне на политическата стратегия на гърците. Отношенията между Атина и Цариград, между правителство и църква, между държава и диаспора, не се изчерпват само със сблъсъка между светското и религиозното начало, а позволяват да се поставят въпроси за значението на разнородните и често разнопосочни фактори, които влияят при определяне на политическата линия на държавата. Въпросът за мястото и ролята на Вселенската патриаршия в гръцката балканска политика е от особен интерес за българската историческа наука, тъй като е свързан с големия проблем за българо-гръцкия църковен спор и с позициите на Българската екзархия както на Балканите, така и сред останалите православни църкви. Подчертан е полицентризъмът при провеждане на гръцката балканска политика и сложният баланс между факторите, които претендират за надмощие при определяне на политическата линия на държавата.

Монографията разкрива и анализира взаимната обвързаност на отделните елементи от гръцката балканска политика и откроява стратегическите цели и приоритети на Кралство Гърция. Проследява конкретните външнополитически действия на гръцките правителства и посочва причините, които ги предизвикват. Изследването акцентира на основните идейни тенденции в гръцкото общество през този период, развитието на „Мегали идея“ и причините, довели до постепенното превръщане на българите в основен враг на гърците на Балканите.

2. Българи и гърци в борба за османското наследство. Издателство Фабер, 2014, ISBN 978-619-00-0025-9, стр. 296.

Монографията разглежда българо-гръцкия сблъсък в Македония и дилемите, които той поставя пред населението. Тя представя един по-широк поглед върху външнополитическите цели на Гърция и България и методите, с които двете държави се опитват да ги осъществят. Акцентът на изследването е поставен върху десетилетието 1903-1913, защото събитията от този период предопределят участието на България и Гърция на страната на различни държавно-политически съюзи по време на Първата и на Втората световна война, а с това фактически предначертават съдбата на поколения българи и гърци. Монографията се фокусира върху гръцките цели, доктрини и действия, които са по-малко познати на българския читател. Българската национална идеология и методите, които българските дейци използват за нейното налагане са привлечени по-скоро като сравнение, за да се открие общото и различното в процесите, протичащи в България и Гърция.

В монографията са представени външнополитическите целите и методите на действие на националните държави и съществуващите в тях национални организации. В контекста на цялостното съперничество между двете нации през разглеждания период са разгледани двустранните отношения и пропагандната война между София и Атина, а също и съдбата на малцинствените групи в двете държави. Друг акцент в работата е противопоставянето между българи и гърци на територията на Османската империя и особено дилемите пред населението, които то поражда. В изследването са представени нелегалните български и гръцки организации, които действат в Османската империя, техните цели, структура и финансиране. Анализирани са методите, с които тези организации се стараят да привлекат населението към българския или гръцкия национален лагер и резултатите от противопоставянето им. Акцентът е поставен върху категоричното налагане на държавната политика над алтернативните идеи за решаване на националния въпрос след младотурския преврат през 1908 г.

Балканските войни се явяват кулминация на опита на България и Гърция да осъществят самостоятелно националните си доктрини и поради това са логичният завършек на периода. Монографията анализира причините, довели политиците в България и в Гърция до решението да влязат в съюз въпреки несъвместимите цели, които преследват. Наред с официалните българо-гръцки взаимоотношения в периода на войните, е проследено противопоставянето между двете армии, политиците и пропагандаторите на двете страни. Настойчивото желание да се постигне оптимално решение на националния въпрос прави неизбежен открития военен сблъсък между България и Гърция. Победата в него обаче се постига на масата на преговорите, а не на бойното поле. Поради това

акцентът е поставен върху политическата и дипломатическата подготовка на Междусъюзническата война и последиците от нея.

Научни статии и студии без включените в автореферата за присъждане на образователната и научна степен „доктор“:

1. The Greek-Bulgarian Schism and the Conflict between Charilaos Tricoupris and Joachim III. – *Etudes Balkaniques*, 2006/1, 101-125.

Статия търси мястото, което българо-гръцкият църковен спор заема при оформянето на основните течения в гръцката политика. Тя представя различията и сходствата между тях, отразяващи се както в конкретните въпроси за патриаршеските привилегии и образованието, така и в генералните цели и насоки на гръцката национална политика. Въпросът е разгледан в контекста на сложната международна обстановка, която в края на XIX в. влияе върху политическите процеси на Балканите. Конфликтът между патриарх Йоаким III и Харилаос Трикупис е интересен, тъй като и двамата изтъкнати гръцки политици са известни с умерените си възгледи и дипломатическите си умения. Различията между тях по българо-гръцкия църковен спор съвпадат с първото патриаршеско управление на патриарх Йоаким III (1878-1884). Това позволява да се уловят промените, които Източната криза (1875-1878) внася в гръцката политика и да се изяснят вижданията на двете основни течения, представлявани съответно от патриарха и от гръцкия министър-председател, които се борят да надмогнат в нея.

2. Княжество България и българският църковен въпрос в политика на Кралство Гърция и Вселенската патриаршия (1878-1885). – В: Юбилеен сборник в чест на проф. К. Манчев, София, 2006, 236-259.

Още със създаването си Княжество България се превръща във фактор, с който гръцките политици са принудени да се съобразяват. В лицето на българската държава Гърция вижда нов сериозен претендент за османското наследство, националната програма, на който се сблъсква пряко с тази на Атина в Македония и Тракия. Пред политическия елит на Кралството застава необходимостта от преосмисляне на водената до този момент политика. Именно на представянето и анализирането на различните виждания за българо-гръцките отношения, които съществуват в гръцката политическа мисъл и практика, е посветена настоящата статия. Тя проследява двустранните българо-гръцки отношения през периода 1878-1885 и анализира причините, направили сблизението между двете държави невъзможно. Специално внимание е отделено на политическата линия следвана от Вселенската патриаршия и сложните ѝ отношения с гръцката държава, Българската екзархия и Русия. Застъпен е въпросът за гърците в България и ролята, която Атина им отрежда в двустранните отношения.

3. Света гора и българското националноосвободително движение. – В: 100 години от Рилския конгрес на ВМОРО. История и съвременност, Кюстендил, 2006, 255-272. В съавторство с Горан Благоев

Статия е посветена на връзките на българските монаси от Атон с национално-освободителните борби по българските земи. Целта ѝ е да систематизира и обобщи откритите до момента изворови данни за един широк хронологически период - от края на 60-те г. на XIX в. до 1912 г. Тя е пръв опит да се поставят за обсъждане въпросите свързани с мястото на Света гора в национално-освободителните борби на българския народ и да се даде възможност за бъдещото им по-задълбочено изследване. Изяснени са връзките на българските светогорски монаси с Руската православна църква, с Вселенската патриаршия и с българските революционни дейци. Посочени са причините, поради които българските монаси на Атон се въздържат от конкретни действия, особено в подкрепа на национално-освободителните борби на македонските българи.

4. Превръщането на „Мегали идея” в държавна доктрина на Кралство Гърция – Историческо бъдеще 2006/4, 63-86.

Статията проследява превръщането на „Мегали идея” в цялостна концепция за национално единство. През втората половина на XIX век тази идеологическа постановка става държавна политическа доктрина на Кралство Гърция. Целта е с нея да се прикрият вътрешнополитически проблеми и да се мобилизира нацията за постигане на външнополитически цели. Статията проследява развитието на основните теоретически постановки на великата идея на гръцката нация в края на XIX и началото на XX век. Представен е приносът на гръцки учени, интелектуалци и политици за изграждането на всеобхватна национална митология, която благодарение на механизмите на държавната машина се налага на обществото. Текстът акцентира върху проекцията на Мегали идея както върху съседните на гръците народи, така и върху проблеми, които изглеждат на пръв поглед чисто гръцки, но оказват за дълъг период от време влияние върху духовния климат в Гърция, поради което са важни за разбирането на балканската история през този период.

5. The Greek Diaspora in the Balkans in the Light of the Greek Kingdom's Policy at the End of 19th and the Beginning of 20th Century - Etudes Balkaniques, 2007/3, 33-54.

Статията представя мястото и ролята на гръцката диаспора в балканската политика на Гърция. Този въпрос е ключов за политиката на Кралството, защото гръцките колонии зад граница са многобройни, влиятелни и разполагат с капитали, които често надхвърлят дори държавните финанси на независимата гръцка държава. Текстът проследява

опитите на гръцката държава да защитава интересите на сънародниците си в съседните балкански страни и да ги обвърже с националните цели на Атина. Разгледани са основните проблеми, които въпросите, свързани с гръцката диаспора предизвикват в двустранните отношения на Гърция с Османската империя, Румъния, България и Сърбия. Подчертани са и са анализирани сходствата и разликите в тези двустранни конфликти. Освен на политическите и икономическите конфликти, които въпросите за правата на гръцките общности зад граница предизвикват, специално внимание е отделено и на мястото, което гръцката национална идеология определя на сънародниците си зад граница.

6. The Place and Role of Stephanos Dragoumis in the Greek Political Elite in the Late 19th and the Early 20th Century - *Etudes Balkaniques*, 2008/2, 55-82.

Статия търси мястото и ролята на Стефанос Драгумис в гръцкия политически елит в края на XIX и началото на XX век. Целта на това конкретно изследване е да се изяснят някои особености на гръцките буржоазни семейства от епохата, за да се открият характеристиките на политическия елит в Гърция. Това прави възможно поставянето му в общобалкански контекст и подпомага изясняването на специфични за Гърция политически и идеологически феномени. Идеологията на представителите на рода Драгумис представлява особен интерес, защото в нея се отразяват основните течения, характерни за гръцкия политически живот в края на XIX и началото на XX век. Текстът изяснява опорните точки във външнополитическите възгледи на Стефанос Драгумис и ги съпоставя с тези на сина му Йон Драгумис. Тези двама представители на голямата гръцка политическа фамилия представят и основните политически и идеологически тенденции на гръцкото общество. Целта на статията е както да открие някои характерни за гръцкия политически елит черти, така и да подчертае неизбежните промени, които събитията от 1908-1913 г. внасят в него.

7. Стефанос Драгумис като идеолог и вдъхновител на гръцката въоръжена пропаганда в Македония. – *Исторически преглед*, 2009/1-2, 211-231.

Цел на статията е да представи възгледите на Стефанос Драгумис по македонския въпрос и да изясни принципите, от които се ръководи гръцката въоръжена борба в областта. За обект на изследването е избран Стефанос Драгумис, защото е сред най-дългогодишните участници в гръцкия политически живот (от 1879 г., когато е избран за пръв път за депутат до смъртта му през 1923 г.) и е един от вдъхновителите и ръководителите на гръцката борба в Македония. Въпреки че най-известният представител на фамилията е синът му - Йон Драгумис, личността и идеите на Ст. Драгумис са по-подходящи за поставената цел, защото именно той е в основата на интереса на семейството към

македонския въпрос. В хода на изложението са сравнени възгледите Стефанос Драгумис с тези на Йон Драгумис, за да се подчертаят сходствата и различията между тях.

8. Ο Έλληνο-τουρκικός πόλεμος (1897) στο βουλγαρικό Τύπο της εποχής – Τα Ιστορικά, 2009, τόμος 26, τεύχος 50, 185-202.

Статията разглежда отзвука, който Гръцко-турската война (1897 г.) предизвиква в България, оформила се през този период като най-сериозен конкурент на Гърция в борбата за османското наследство. Цел на текста е да проследи реакциите на политическите партии в Княжеството към кризата на Източния въпрос, която достига връхната си точка именно с войната между Гърция и Османската империя. Проучването е изградено основно върху българския периодичен печат от 1896-1898 г. и цели да разшири погледа ни върху балканския контекст, в който се развиват събитията. Смисъл на изследването е да позволи един по-задълбочен поглед върху политическите процеси на Балканите, като изведе на преден план формирането на обществените нагласи и използването им за партийни цели. Акцент в работата е промяната на възгледите на българския политически елит по отношение на политиката, която България трябва да следва към Гърция и гърците и отражението на тази промяна в публичното пространство.

9. The anti-Greek movement in Bulgaria (1906) in the perception of the Bulgarian political elite. Traditional approaches and new ideological trends - Etudes Balkaniques, 2009/4, 3-31. Българският вариант на текста е „Антигръцкото движение в България (1906) през погледа на българския политически елит” и е публикуван в „Гърция, България, Европа. Културно-исторически връзки в ново време. Сборник в памет на проф. Марин Жечев”, София 2011, 315-337.

Проучване цели да представи различните позиции, които се оформят сред българския политически и обществен елит относно антигръцките гонения в България през 1906 г. Тази тема позволява да се подчертае значението на формирането на обществени нагласи с цел политическото им използване. Изясняването на идеологическите аргументи, с които правителствените среди, опозиционните буржоазни партии, македонските дружества и социалистическото движение изразяват отношението си към антигръцкото движение в България, дава възможност за изграждане на по-пълна представа за идеологическия климат в страната. Едновременно с това, анализирането на антигръцката политическа риторика позволява да се подчертаят традиционните антигръцки аргументи и да се открият новите моменти, които променената историческа обстановка привнася в българската националистическа идеология. Друг акцент в работата е изясняването на причините, които според българският политически елит от

епохата са довели до погромите от лятото на 1906 г. Потърсен е отговор на въпроса, доколко българското обществено мнение подкрепя, оправдава или се противопоставя на антигръцкото движение.

10. Bulgarians and Greeks between Federalism and Nationalism in the First Decade of the XXth century. The Alternative Visions within the Bulgarian and Greek National Movements. Dimo Hadjidimov and Ion Dragoumis in Comparison - Etudes Balkaniques, 2010/1-2, 81-103.

Цел на статията е да сравни българската и гръцката неправителствена линия по националния въпрос чрез съпоставяне на формулираните от Йон Драгумис и Димо Хаджидимов идеи за неговото решаване. На пръв поглед сравнението на две личности, които въпреки множеството биографични сходства между тях, са израснали в различна социална среда и са подложени на противоположни идеологически влияния изглежда непродуктивно и дори - безсмислено. Всъщност обаче именно Й. Драгумис и Д. Хаджидимов са сред най-ярките представители на неправителствените национални течения в Гърция и България. Множеството различия в икономическия, социалния и политическия живот на българи и гърци обуславят ангажирането на различни обществени кръгове с националния въпрос. Димо Хаджидимов и Йон Драгумис са пример за силата на националната идеология на Балканите в първото десетилетие на XX в. Те изхождат от принципно противоположни социални и политически позиции, но фокусират идеологията и дейността си изцяло върху националния проблем. Именно около формулираните от тях национални идеи се обединяват кръгове от последователи, които представляват алтернатива на правителствената политика по националния въпрос. За да бъдат правилно разбрани идеите им, те са проследени и анализирани в контекста на конкретната политическа ситуация, като едновременно се открояват европейските идеологически влияния върху тях. По време на Балканските и Първата световна война ситуацията на Балканите се променя коренно, поради което изследването е ограничено до периода на войните.

11. Дилемата Изток – Запад за гръцкия политически елит в първото десетилетие на XX век. – В: Четива за историята и културата на Балканите. В помощ на университетското преподаване, Карамихова, М. (съст.), Изд. „Парадигма”, 2010, 149-164. Английският вариант на текста е The Young Turk Revolution and the East-West Dilemma in Greek Political Thought - In: Readings in the history and culture of the Balkans. In support of University teaching, Sofia, 2010, 131-146.

Дилемата „Изток-Запад” има за гръцкото общество доста по-различно измерение, отколкото за останалите балкански общности, поради доминирането на Мегали идея в духовния и в политическия климат в

страната. Статията очертава някои специфики на гръцката идеология в периода около и непосредствено след младотурския преврат. Целта ѝ е да представи едно от основните идеологически течения в гръцката политическа мисъл от началото на XX век чрез анализа на политическите възгледи на най-яръкия му представител - Йон Драгумис. Акцентът в нея е поставен върху влиянието на променената политическа ситуация в Османската империя (1908-1909) върху гръцката национална програма. Едновременно с това са изяснени и практическите измерения на тази програма.

12. Myths and pragmatism in the political ideology of Dr. Ivan Seliminski. – In: Greek-Bulgarian Relations in the Age of National Identity Formation (editors P. Kitromilides, Anna Tabaki), Athens 2010, 163-180.

Цел на статията е да обърне внимание върху преплитането на различните идеологии и влиянието, което те оказват върху личността и възгледите на гръцкия възпитаник д-р Иван Селимински. Пречупването на характерните за епохата идеи през призмата на конкретните цели, които д-р Ив. Селимински си поставя, дава възможност да се изследват методите, с които пламенният български патриот се опитва да подпомогне народа си в борбата му за духовна еманципация и политическо освобождение. Това позволява да се избегнат едностранчиви оценки за неговото идеологическо наследство и да се добавят нови щрихи към образа му. Основните постановки на Просвещението и Романтизма достигат до Ив. Селимински пречупени през духовния климат на Кралство Гърция, поради което разпространените през този период в Атина теории за превъзходството на гръцката цивилизация предизвикват възмущението и противодействието му. Статията откроява доводите, с които д-р Селимински се опитва да опровергава гръцката Мегали идея и аргументите, на които опира теорията си за българска национална идентичност. Подчертано е заимстването на инструментариума, характерен за последователите на романтизма в Гърция и люшкането на идеологията му между Просвещение и Романтизъм, между идеята за славянското единство и гръцката Мегали идея.

13. Ο Ρήγας Βελεστινλής στην βουλγαρική ιστοριογραφία Υπέρεια, τόμος 5, πρακτικά Ε' Διεθνούς συνεδρίου «Φεραϊ- Βελεστίνο-Ρήγας», 2010, 1191-1201.

Ригас Велестинлис е гъркът чийто живот и дело са най-добре проучени от българската наука. Изследвания за него се публикуват в България вече приблизително четиридесет години. Това дава възможност те да бъдат систематизирани и анализирани, за да се открие общото и различното във възгледите за делото на гръцкия просветител. Статията, от една страна, представя основните оси, около които се движат българските

изследвания за Ригас Велестинлис, а от друга, позволява да се анализират причините оставили някои аспекти от делото му извън интереса на изследователите. Едновременно с това тя дава възможност да се запълни още малко пъзела на познанието за балканската история и да се проследят в сравнителен план процесите протичащи в региона.

14. *Allies and Enemies: The Balkan Peoples in the Bulgarian Political Propaganda During the Balkan Wars - Etudes Balkaniques*, 2011/1, 109-149.

Статията цели да постави градения от българската пропаганда образ на съседа в контекста на Балканските войни и да проследи докъде се простират традиционните представи и какви са новите моменти, които войната добавя към тези образи. Интересно е да се съпоставят пропагандните внушения насочени към „другия“, които участниците в конфликта фабрикуват, защото всъщност става дума не само за една военна кампания, а и за противоборство на идеологическия фронт. За целите на сравнението и без претенции за изчерпателност се позовавам на пропагандния образ на българина, изграждан от останалите воюващи страни, като се надявам това да позволи да се проследят общите и различните характеристики на пропагандите на балканските държави. Изследването се основава в най-голяма степен на периодичния печат от 1912-1913 г., кратки литературни произведения (стихотворения, оди, песни, басни) и нагледни материали (картички, карикатури, афиши), които помагат пропагандните послания на пресата достигат до по-широка аудитория.

15. От „по пет на нож“ до „един срещу пет“ – политическата пропаганда в България по време на Балканските войни. – В: *Балканите – модернизация, идентичности, идеи*. Сборник в чест на проф. Надя Данова, София, 2011, 696-730.

Цел на текста е да анализира основните идеологически послания, митове, символи и образи, градени от българския периодичен печат по време на Балканските войни и потърси връзките им с пропагандни тези на другите участници в конфликта. Статията показва, че напълно убедени в правотата на своята национална кауза, българите и техните противници използват сходни методи за налагане на почти идентични пропагандни внушения. Балканските войни са разглеждани многократно и от различни аспекти в историографията. Въпреки това, четейки публицистичните, литературните, а даже и чисто научните произведения посветени на тях, неволно изплува съмнението докъде всъщност се простира истинското ни познание за събитията и от къде започва дълбоко вкоренената в съзнанията ни представа за тях. Именно поради това насочих изследването си не към историческите факти, които вярвам са изяснени напълно достоверно, последователно и подробно, а към пропагандните идеи и образи, които се

изграждат сред българското общество през периода на Балканските войни, а след това чрез книжната, изкуството и медиите моделират възгледите на следващите поколения.

16. Political Propaganda in Bulgaria during the Balkan Wars. - Etudes Balkaniques, 2011/2-3, 79-116.

Статията цели да анализира тезите, които българската политическа пропаганда изгражда по време на Балканските войни и методите, с които успява да ги наложи в общественото пространство. Тази тема заслужава самостоятелен анализ, защото в най-голяма степен разкрива методите, които се използват за формиране на обществените възгледи и стереотипи. Българската национална идеология, се създава в периода 1878-1912 г., но военният конфликт изисква от пропагандата да лансира кауза, способна да е мотивира българската нация да се изправи срещу превъзхождащ я противник, срещу една империя. Тази задача предопределя замяната на реалните икономически и политически аргументи с емоции, покриващи целия спектър на човешките чувства. Едновременно с това войната не оставя място за нюанси и съмнения и поради това сътворените през този период образи и тези са крайни и манипулативни. Стремещт на текста е да покаже как тази праволинейност и монолитност на пропагандата, от една страна, сплотява нацията, но от друга, лишава политиците от толкова нужното им пространство за лавиране. Той търси и причините, направили пропагандните тези, идеи и символи, лансирани по време на Балканските войни толкова ефективни и устойчиви.

17. The Views of Eleftherios Venizelos on the Balkan Policy of Greece (1910-1916). - Etudes Balkaniques, 2012/1, 53-79.

Целта на изследването е да надникне зад стереотипите и шаблонните квалификации, определящи външната политика на Ел. Венизелос просто като Мегали идея, без да става много ясно, какво точно включва тази характеристика. Фокусирам вниманието си върху конкретните идеи на една личност, чиято значимост за политическия живот на Гърция и на региона е безспорна. Акцентирам върху възгледите ѝ за балканските взаимоотношения, а не върху конкретните политически събития, които са подробно изяснени и в българската, и в гръцката историография. Тези възгледи са поставени в контекста на цялостната либерална вътрешно и външнополитическа концепция на Ел. Венизелос. В изследването си комбинирам различни източници – публикувани текстове на Е. Венизелос, архивни документи от неговите и други лични архиви фондове, а също и от архивите на Министерствата на външните работи на Гърция и България. Целта е да се обвърже идеологията на известния гръцки политик с конкретната политическа реалност на Балканите. Хронологическите рамки на изследването обхващат периода от първото заемане на министър –

председателския пост от Е. Венизелос (1910 г.) до влизането на Гърция в Първата световна война. Именно тогава Е. Венизелос формулира вижданията си за същността на гръцката балканска политика и за взаимоотношенията с останалите народи от региона.

18. The Race for Salonika. - *Etudes Balkaniques*, 2013/2, 44-67.

Статията сравнява два от съществуващите паралелни разказа, касаещи съдбата на град Солун. Военната, пропагандната и политическата надпревара за града по време на Първата балканска война се явява умален вариант на българо-гръцкия конфликт, прераснал през юни 1913 г. в пряк военен сблъсък. Анализът на гръцката и българската версия за събитията позволява да се разкрие как политическите цели, които двете държави преследват в периода на войните, довеждат до манипулация на представата за случилото се и до диаметрално противоположни оценки на събитията.

19. Новоелинистиката – възможности за сътрудничество. – Сп. Балкани кн. 2/2013, 75-80.

Текстът представя новогръцките проучвания в България и перспективите за сътрудничество в тази област. Посочени са световните центрове, в които се правят новогръцки изследвания и са потърсени възможностите за контакти между тях и подобни центрове в България. Акцентирано е върху ползите от вложения в развитието на хуманитарни специалности и върху причините, поради които изучаването на гръцки език доминира пред новогръцките проучвания в България.